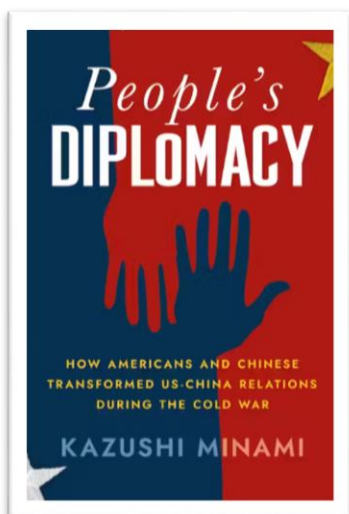

În concluzie, lucrarea de față reprezintă o contribuție solidă la istoria relațiilor sino-americane și la istoriografia diplomației culturale. Prin rigoarea documentării, coerența cronologică și atenția acordată continuităților istorice, volumul se impune ca un studiu matur, capabil să ofere o imagine istorică bine fundamentată asupra unui domeniu insuficient explorat. Anumite limite conceptuale și o poziționare istoriografică mai puțin explicită nu diminuează valoarea lucrării, ci indică direcții pentru investigații viitoare. În ansamblu, cartea confirmă că diplomația culturală, tratată cu rigoare și discernământ, poate deveni un obiect istoriografic legitim, bineînțeles ținându-se întotdeauna seama de specificul și limitele sale.

Aurel Lazăr*

Kazushi Minami, *People's Diplomacy: How Americans and Chinese Transformed US-China Relations during the Cold War*, Ithaca and London Cornell University Press, 2024, 270 p.

DOI:10.62838/amsh-2025-0047

Istoria recentă a Războiului Rece a cunoscut, în ultimele decenii, un proces susținut de reconfigurare a cadrului de analiză, prin deplasarea atenției dinspre rolul jucat de elitele politice și militare către o gamă mai largă de actori, metode și practici. În acest context istoriografic se situează volumul lui Kazushi Minami,

People's Diplomacy: How Americans and Chinese Transformed U.S.–China Relations During the Cold War, care își propune să reinterpreteze procesul de apropiere sino-americană din a doua jumătate a secolului XX, prin prisma inițiativelor informale și a interacțiunilor transnaționale dintre „diplomația oamenilor obișnuiți” – oameni de afaceri, sportivi, intelectuali, lideri religioși, mediatori culturali etc. Cartea se înscrie explicit în paradigma „noi istorii diplomatice”, pentru care limita dintre politică externă și

* Assistant Professor, George Emil Palade University of Medicine, Pharmacy, Sciences and Technology of Târgu Mureș, aurel.lazar@umfst.ro

societate se diluează, iar canalele neoficiale capătă o cu totul altă importanță.

Teza centrală a lucrării este formulată limpede, fiind acreditată ideea că normalizarea relațiilor dintre Statele Unite și Republica Populară Chineză nu poate fi înțeleasă doar ca rezultatul deciziilor luate în culisele puterii – la Beijing ori Washington sau Moscova – și nici exclusiv ca efect al reconfigurărilor structurale ale sistemului internațional (în special criza sino-sovietică). În accepțiunea lui Minami, apropierea sino-americană a fost pregătită de un proces mai amplu, gradual, în care inițiativele actorilor non-statali au contribuit la erodarea lentă a barierelor ideologice, la reconfigurarea percepțiilor reciproce și la crearea unui climat favorabil dialogului diplomatic oficial. Din această perspectivă, „diplomația oamenilor obișnuiți” nu este doar o etichetă atractivă, ci un concept analitic care încearcă să captureze o dimensiune esențială a transformărilor din anii 1960–1970.

Structura volumului reflectă această opțiune metodologică și această teză de fond. După un capitol introductiv, în care autorul își definește conceptul de „diplomație a oamenilor obișnuiți” și îl delimitează de noțiuni conexe – precum diplomația culturală sau diplomația publică – Minami revine asupra principalelor momente ale confruntării sino-americane de la sfârșitul anilor 1940 și începutul anilor 1950, pentru a arăta cât de semnificativă a fost ruptura inițială și cât de improbabilă părea o apropiere în epocă. Urmează apoi capitole dedicate diferitelor tipuri de actori informali, precum organizații religioase, rețele academice, delegații sportive, grupuri pentru pace sau solidaritate, oameni de afaceri interesați de deschiderea pieței chineze. Fiecare dintre aceste categorii este analizată atât prin prisma motivațiilor proprii, cât și prin raportarea la politica oficială a celor două guverne.

Un aspect important al structurii îl reprezintă insistența autorului asupra ritmurilor diferite ale acestor interacțiuni. Minami arată că ceea ce istoriografia tradițională a reținut ca „diplomația ping-pongului” – celebra vizită a echipei americane de tenis de masă în China, în 1971 – nu a fost un moment izolat sau un gest pur simbolic, ci mai degrabă vârful vizibil al unui iceberg de contacte, tentative și negocieri informale derulate în anii anteriori. În acest sens, volumul propune o reinterpretare istorică a episodului, mutând accentul de la spectaculosul evenimentului la acumularea de inițiative dispersate care l-au făcut posibil.

Din punct de vedere documentar, cartea se sprijină pe o bază de surse remarcabil de solidă. Autorul consultă arhive americane și chineze, documente ale unor organizații religioase și civice, precum și corespondență privată, rapoarte instituționale, memorii și presă. Această abordare bilaterală – rară încă în istoriografia despre

Războiul Rece – conferă lucrării un grad ridicat de echilibru și permite evitarea tentației, destul de frecvente, de a construi narațiuni exclusiv din perspectiva occidentală. Chiar dacă accesul la anumite arhive chineze rămâne limitat, demersul autorului de a integra sistematic sursele disponibile de ambele părți constituie un argument istoriografic puternic în favoarea volumului.

Metodologic, Minami combină instrumente ale istoriei diplomatice clasice – atenția pentru conjuncturi, decizii, raporturi oficiale – cu procedee ale istoriei sociale și culturale, în special prin interesul acordat mentalităților, percepțiilor și reprezentărilor reciproce. Actorii non-statali nu sunt tratați ca simple prelungiri ale politicii de stat, ci ca agenți istorici cu propriile lor agende, chiar dacă aceste agende sunt, adesea, constrânse sau instrumentalizate de guverne. Din această combinație rezultă una dintre principalele calități ale volumului și anume faptul că creează o imagine nuanțată a modului în care inițiativele informale au interacționat cu contextul geopolitic mai larg.

Dimensiunea istorică a lucrării este, de altfel, unul dintre punctele sale forte. Autorul nu se mulțumește să prezinte contactele informale ca o listă de episoade izolate, ci le așază într-o cronologie coerentă, arătând cum, în timp, ele produc schimbări vizibile asupra modului în care americanii și chinezii se privesc unii pe alții. De exemplu, contactele religioase și universitare din anii 1960 nu pot fi înțelese fără a recupera memoria misiunilor americane în China din deceniile interbelice și fără a ține cont de imaginea ambivalentă a Chinei în cultura politică americană. Minami reușește să sugereze aceste legături, chiar dacă nu le transformă într-un fir istoriografic principal. Cu alte cuvinte continuitatea și analiza în durată lungă a istoriei sunt principalele atuuri ale studiului.

Cu toate acestea, se impune menționarea limitelor lucrării, care sunt evidente. Insistența constantă asupra eficienței „diplomației oamenilor obișnuiți” riscă, pe alocuri, să diminueze rolul constrângerilor structurale și al deciziilor de vârf. Rivalitatea sino-sovietică, recalibrarea strategică a administrației Nixon, logica bipolară a sistemului internațional sunt tratate, în ansamblu, ca un fundal necesar, dar nu ca factori explicativi cu greutate egală. Pentru istoricul format în tradiția analizei structurale a Războiului Rece, această relativă subordonare a geopoliticii față de activismul transnațional poate părea unilaterală. Riscul este ca procesul de apropiere să fie prezentat prea mult ca „istorie de jos în sus”, în detrimentul interacțiunii complexe dintre nivelurile de decizie și diminuând în mod artificial relevanța diplomației clasice.

O altă chestiune care merită remarcată este utilizarea conceptului de „diplomație a oamenilor obișnuiți”. Deși util ca instrument orientativ, termenul este folosit uneori într-o manieră

destul de elastică, acoperind realități și activități foarte diferite - delegații sportive, contacte religioase, rețele de afaceri, grupări pacifiste etc. În anumite pasaje, inițiativele descrise par să se situeze într-o zonă gri între informal și semi-oficial, ceea ce ridică problema separării clare între acțiunea autonomă a actorilor societății civile și formele de control specifice instituțiilor statului. O reflexie conceptuală mai riguroasă asupra acestei zone de intersecție ar fi consolidat coerența teoretică a demersului și ar fi dat mai multă claritate.

Din perspectivă istoriografică, volumul lui Minami se înscrie în curentul mai larg de reevaluare a istoriei Războiului Rece prin prisma interacțiunilor transnaționale și a dimensiunii sociale a diplomației.

Fără să o spună fățiș, cartea este în legătură directă cu studiile despre diplomația neoficială (discuțiile și întâlnirile purtate de oameni din afara guvernelor) și cu cercetările despre contactele directe dintre oameni din cele două tabere ale Războiului Rece. *People's Diplomacy* oferă un studiu de caz vast, bine documentat și bine argumentat, care arată că acest mod de a privi lucrurile este foarte folositor. Cartea ne ajută astfel să depășim explicațiile care pun totul doar pe seama statelor și să vedem mai clar felul, uneori fin și greu de observat, în care relațiile dintre țări pot fi schimbate prin acțiunile oamenilor obișnuiți sau ale diferitelor grupuri din societate.

Pentru istoricul diplomației, volumul este util în două feluri. Pe de o parte, pune la dispoziție un material bogat de surse și o perspectivă din ambele tabere, indispensabile pentru a înțelege cum s-a ajuns la normalizarea relațiilor sino-americane dincolo de marile momente oficiale (vizita lui Nixon, întâlnirile de la Beijing etc.). Pe de altă parte, ridică întrebări importante despre rolul actorilor non-statali în explicația istorică și despre felul în care aceștia pot fi integrați într-o narațiune care să nu piardă din vedere structurile de putere și cadrul internațional mai larg.

În concluzie, *People's Diplomacy: How Americans and Chinese Transformed U.S.-China Relations During the Cold War* reprezintă un demers istoriografic solid, bine documentat și metodologic atent construit, chiar dacă anumite interpretări ce se regăsesc în cuprinsul volumului rămân discutabile. Cartea oferă un exemplu convingător de extindere a câmpului istoriei diplomatice spre actorii și practicile mai puțin vizibile ale Războiului Rece și constituie o lectură utilă atât pentru istorici, cât și pentru specialiști în relații internaționale interesați de dinamica informală a politicii externe în secolul XX. În măsura în care reușește să aducă la lumină o dimensiune mai puțin cunoscută a apropierei sino-americane, volumul lui Minami confirmă importanța reintroducerii societății și a

interacțiunilor transnaționale în analiza istorică a marilor transformări diplomatice.

Aurel Lazăr*

* Assistant Professor, George Emil Palade University of Medicine, Pharmacy, Sciences and Technology of Târgu Mureș, aurel.lazar@umfst.ro